

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ เป็นเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวาง ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์หรือพฤติกรรมศาสตร์ ทั้งนี้เพราะนักวิจัยสามารถถามคำถามได้อย่างครอบคลุม ประหยัดเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่าย ทั้งยังสามารถครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ที่กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่างได้ (ภัสสร ลิมานนท์, 2529, พิชิต พิทักษ์เทพสมบัติ, 2531) และข้อมูลก็อยู่ในลักษณะเดียวกัน คำถามเป็นแบบเดียวกัน ทราบง่ายต่อการวิเคราะห์ด้วย นอกจากนี้การตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ เป็นการตอบที่เป็นอิสระแก่ผู้ตอบมากกว่าเทคนิคการรวบรวมข้อมูลแบบอื่น (สมหวัง พิชियานุวัฒน์ , 2535) และจากงานวิจัยของ พัชรี คราประยูร (2513), พิชัย คลเสมอ (2526), วีระศักดิ์ บรรณาการธรรม (2528) และ รัตติกร ทิมเจริญ (2531) ก็พบว่าแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด แต่ปัญหาสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล ก็คือ อัตราการตอบกลับแบบสอบถาม มักอยู่ในระดับต่ำไม่เกิน ร้อยละ 50 (ภัสสร ลิมานนท์, 2529) สมศรี วงศ์สวัสดิ์สกุล (2534) พบว่า ข้อจำกัดของการใช้แบบสอบถามในการจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญข้อหนึ่ง คือ อัตราการตอบกลับต่ำประมาณร้อยละ 40-60 ในกลุ่มที่ไม่สนใจเรื่องนั้นๆ และไม่เกินร้อยละ 80 ในกลุ่มที่ให้ความสนใจ ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ Berdieu และ Anderson (1974:67) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามกลับคืนในอัตราค่อนข้างต่ำ ประมาณร้อยละ 20 ถึง 65 เท่านั้น

จากการได้ข้อมูลกลับมาโดยดั่งกล่าวนี้ อาจมีผลโดยตรงต่อความคลาดเคลื่อนในการสรุปผลการวิจัย ทั้งนี้เพราะขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ประมาณมีลักษณะที่เป็นตัวแทนของประชากรอย่างต่ำ ดังนั้น ถ้าอัตราส่วนที่ได้รับแบบสอบถามคืนน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ท้าให้ข้อมูลขาดความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร และเกิดความคลาดเคลื่อนในการสรุปผลการวิจัยได้ โดยทั่วไปถ้ามีผู้ตอบกลับคืนร้อยละ 90 ขึ้นไปถือว่ามีความคลาดเคลื่อนน้อย (Borg and Gall, 1983) ดังนั้นการวิจัยที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล จึงให้ความสำคัญต่อจำนวนแบบสอบถามที่ส่งกลับคืนมา มีนักวิจัยหลายท่านได้พยายามแสวงหาวิธีการที่จะเพิ่มอัตราการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ให้สูงขึ้น แต่อัตราการตอบกลับแบบสอบถามก็ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เพราะอัตราการตอบกลับจากงานวิจัยที่ผ่านมาโดยเฉลี่ย ก็ยังคงอยู่ในช่วงร้อยละ 70-80 เท่านั้น (วิจิตรประสาธเวทยกุล, 2523 : วิไลวรรณ ศากริมล, 2523 : สุภาพร โภเชงกุล, 2523 : อัญชลี คงมัน, 2523 : สุชีรา ภัทรายุตวรธนี, 2531 : เจริญชัย เหมพัฒน์, 2534)

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยแต่ละคนศึกษากันคนละด้านโดยศึกษาเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่างๆ ในอันที่จะช่วยเพิ่มอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ซึ่งเทคนิควิธีการและตัวแปรที่ได้มีการศึกษามาแล้วว่า มีผลต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม มีดังนี้ คือ รูปแบบการตอบแบบสอบถาม สีกระดาษของแบบสอบถาม สีของหมึกพิมพ์ การจัดหน้าของแบบสอบถาม ความยาว(ขนาด)ของแบบสอบถาม การปิดบังชื่อผู้ตอบ การให้สิ่งตอบแทนทั้งที่เป็นของหรือเงิน การติดตามด้วยเทคนิควิธีต่างๆ ลักษณะทั่วไปของแบบสอบถาม ข้อมูลที่ถามไม่มีผลสะท้อนต่อตัวผู้ตอบ ข้อมูลที่ถามเกี่ยวข้องกับอาชีพของผู้ตอบ ค่าขึ้นต้นในจดหมายนั้นที่เจาะจงตัวผู้ตอบ อายุของผู้ตอบ ภูมิลำเนาเดิมของผู้ตอบ ระดับการศึกษาของผู้ตอบ ประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบ ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน เจตคติต่อการวิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถาม เป็นต้น แต่ไม่ทราบว่ามีตัวแปรใดที่ทำให้ค่านักสูงในการงานกลุ่มครูที่ตอบ กับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ตัวอย่างเช่น

บุญชอบ ศราชนันท์(2535)ได้ศึกษากับครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ พบว่า อัตราการตอบแบบสอบถามที่มีวิธีการตอบโดยการกาเครื่องหมายสูงกว่าอัตรา

การตอบแบบสอบถามที่มีวิธีการตอบโดยเขียนรหัสคำตอบอย่างมีนัยสำคัญทั้งในระหว่างการทดลอง 2 และ 3 สัปดาห์

วิไลวรรณ ศากรวิมล (2523) ได้ศึกษากับ ครู - อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตการศึกษา 1 พบว่า อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่มีความยาว 4 หน้าสูงกว่าแบบสอบถามที่มีความยาว 12 หน้าแต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุชีรา ภัทรายุทธวรรณ (2531) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสีของหมึกพิมพ์ กับกลุ่มครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าอัตราการตอบกลับและความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ที่พิมพ์ด้วยหมึกสีน้ำเงินหรือสีเขียว สูงกว่าที่พิมพ์ด้วยหมึกสีแดงหรือสีดำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิไลวรรณ ศากรวิมล (2523) พบว่า อัตราการตอบกลับ ที่พิมพ์ด้วยกระดาษสีเขียวและสีฟ้า สูงกว่า แบบสอบถามที่พิมพ์ด้วยสีขาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิจิตรา ประสาทเวทย์กุล (2523) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดหน้าและการพิมพ์ด้วยระบบออฟเซต กับกลุ่มตัวอย่าง ครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อัตราการตอบกลับแบบสอบถามที่ได้รับการจัดหน้า สูงกว่า แบบสอบถามธรรมดา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือร้อยละ 68.83 และ 59.50 ตามลำดับ

Frazier และ Bird (quoted in Linsky, 1975) พบว่าอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับจดหมายแนบแบบเจาะจงและแบบไม่เจาะจง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ร้อยละ 34.4 และร้อยละ 27.9 ตามลำดับ

สุภาพร โภกเฮงกุล (2523) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลุ่ม ครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา

กรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อัตราการตอบกลับแบบสอบถามที่ไม่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ สูงกว่า แบบสอบถามที่มีผลสะท้อนต่อผู้ตอบ

พิชัย แก้วสุวรรณ (2529) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ครู-อาจารย์ ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู สูงกว่าอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระยะก่อนการติดตาม แต่ภายหลังจากที่ติดตามสองครั้งพบว่าไม่แตกต่างกัน

สุวรรณ มีทองคำ(2534)ได้ศึกษาเกี่ยวกับอัตราการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ของครูและพยาบาล เมื่อข้อความเกี่ยวข้องกับและไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบพบว่า อัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ที่มีข้อความเกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบระหว่างอาชีพครูและอาชีพพยาบาลไม่ต่างกัน คือร้อยละ 76.67 และ 78.00 ตามลำดับ และ อัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบ ระหว่างอาชีพครูและอาชีพพยาบาล ไม่ต่างกันคือร้อยละ 70.67 และ 78.67 ตามลำดับ ส่วนอัตราการตอบกลับของแบบสอบถาม ในกลุ่มอาชีพครูระหว่างแบบสอบถามที่เกี่ยวข้อง และไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบไม่ต่างกัน คือร้อยละ 76.67 และ 70.67 ตามลำดับ และอัตราการตอบกลับของแบบสอบถามในกลุ่มอาชีพพยาบาลระหว่างแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับภาพพจน์ทางอาชีพของผู้ตอบไม่แตกต่างกันคือร้อยละ 78.00 และ 78.67 ตามลำดับ

อัญชลี คงมั่น (2523) ได้ทำการศึกษา กับกลุ่มครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครโดยให้หนังสือการประเมินทางการศึกษา พบว่า อัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับสิ่งตอบแทนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับสิ่งตอบแทนและการให้สิ่งตอบแทนในระยะแรก ทำให้ได้รับอัตราการตอบกลับสูงกว่าในระยะติดตาม

มารศรี กลางประพันธ์ (2534) ได้ทำการศึกษา กับกลุ่มครู-อาจารย์ โรงเรียน

มัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ที่ได้รับสิ่งของตอบแทนที่ต่างกัน 3 ประเภท คือ สิ่งตอบแทนที่อยู่ในระดับความต้องการมากที่สุด (หนังสือจุดมุ่งหมายทางการศึกษา) ปานกลาง (ไม้โปสเตอร์) น้อยที่สุด (บัตรปฏิทินย่อส่วน) พบว่า อัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับสิ่งตอบแทนสูงกว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับสิ่งตอบแทน และอัตราการตอบกลับแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ที่ได้รับสิ่งของตอบแทนที่อยู่ในระดับความต้องการมากที่สุดและปานกลาง สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับสิ่งของตอบแทนที่อยู่ในระดับความต้องการน้อยที่สุด และอัตราการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับสิ่งของตอบแทนที่อยู่ในระดับความต้องการมากที่สุดและปานกลาง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในระหว่างการติดตาม และหลังการติดตามครั้งที่ 1 และ 2

เชิงชาย เหมพันธ์ (2534) ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการเตือนที่มีต่ออัตราการตอบกลับของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์กับกลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า อัตราการตอบกลับ แตกต่างกันในกลุ่มที่ได้รับช่วงเวลาในการเตือนต่างกัน โดยกลุ่มที่ได้รับการเตือนภายหลังส่งแบบสอบถามไปห้ 7 วันมีอัตราการตอบกลับสูงกว่า กลุ่มที่ได้รับการเตือนภายหลังส่งแบบสอบถามไปห้ 10 วัน และอัตราการตอบกลับแตกต่างกันในกลุ่มที่ได้รับจำนวนครั้งในการเตือนต่างกัน โดยอัตราการตอบกลับแตกต่างกัน ในกลุ่มที่ได้รับจำนวนครั้งในการเตือนต่างกัน โดยอัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับการเตือน 1 ครั้ง สูงกว่าที่ไม่ได้รับการเตือน แต่อัตราการตอบกลับของกลุ่มที่ได้รับการเตือน 2 ครั้ง ไม่แตกต่างกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการเตือนและกลุ่มที่ได้รับการเตือน 1 ครั้ง

วิไลวรรณ ศากรวิมล (2523) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีการติดตามที่มีต่ออัตราการตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ซึ่งทำการศึกษากับ ครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษากรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตการศึกษา 1 พบว่า อัตราการตอบกลับแบบสอบถามโดยการใช้การรูด มีอัตราการตอบกลับสูงกว่าการติดตามโดยใช้จดหมายเป็นทางการ และจดหมายที่ไม่เป็นทางการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้ ได้มีนักวิจัยบางท่านทำการศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถามโดย การสัมภาษณ์กลุ่มที่ตอบกับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถาม จากงานวิจัยที่ตนศึกษา เพื่อให้ได้ข้อความรู้ เพิ่มเติม เกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลทำให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและไม่ตอบแบบสอบถามในงาน วิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถามได้แก่Lowe and Cormick(quoted in Green and Stager, 1968) พบว่าอัตราการตอบกลับแบบสอบถามจะลดน้อยลงเมื่อผู้ตอบมีอายุสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Demio ที่พบว่า กลุ่มอายุ 30-49 ปี และกลุ่มอายุ 50 ปี ขึ้นไป ส่งแบบสอบถามคืนน้อยกว่า กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปีลงมา

Scott (1961) พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า จะมีอัตราการตอบกลับแบบสอบถาม น้อยกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่า

A.J.Macek and G.H.Mailes,1975:258-259 พบว่าความแตกต่างระหว่างผู้ตอบ และไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ คือ ระดับการศึกษา และความสนใจในหัวข้อเรื่องที่ถาม

แพลนเซน และ ลาซาร์เฟล(Franzen and Lazarsfled,1947:505)กล่าวว่าการ ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ส่วนมากได้รับการตอบจากบุคคลที่มีความสนใจ ในหัวข้อเรื่องที่ทำให้ วิจัย และ เป็นบุคคลที่ชอบการคิดเขียน

Dillman et al. (quoted in Green and Stager,1986)พบว่าอัตราการตอบ กลับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ของ ประชากรในชนบทหรือชานเมืองสูงกว่า อัตราการตอบกลับ ของประชากรในเมือง

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามในงานวิจัยของ วิจิตรา ประสาท เวทยกุล (2523) และสุชีรา ภัทรายุทธวรรณ (2531) พบว่า กลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอบแบบสอบถามเนื่องจากผู้ตอบเกิดความเห็นใจ เกรงใจ ต้องการช่วยเหลือ เพราะเคยทำวิจัยมาก่อนในการทำวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้ตอบแบบสอบถาม เพราะ

เป็นรุ่นน้องหรืออยู่ในวงการศึกษาศึกษาเกี่ยวกับผู้ตอบคิดว่าตนเองได้รับความเชื่อถือและความไว้วางใจให้ตอบแบบสอบถามนั้นๆ ผู้ตอบชอบทานแบบสอบถามเพราะทำให้ได้รับความรู้ และทราบความเป็นไปในวงวิชาการ

จากการศึกษาของจิรดา วุฒิกษากร (2536) โดยการสัมภาษณ์ครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 30 คนพบว่า กลุ่มตัวอย่างครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาตอบแบบสอบถามเนื่องจากผู้ตอบมีความสงสารเห็นใจผู้ทำวิจัย ผู้ตอบเคยมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเห็นคุณค่าของการวิจัย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุตั้งแต่ 35 ปีขึ้นไป มีระดับการศึกษาปริญญาตรี และเป็นผู้ที่ทำหน้าที่พิเศษอื่นๆนอกเหนือไปจากงานสอน เช่นทำงานด้านทะเบียน - วัตถุประสงค์ ทำงานด้านประชาสัมพันธ์ ทำงานด้านการเงิน เคยได้รับและตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ประมาณปีละ 3-5 ฉบับ และกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากการสัมภาษณ์พบว่า เคยมีประสบการณ์ในการวิจัย และได้ใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ เป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย

J.Lansdowne (1970 :136-140) พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ไม่ต้องการตอบคำถามบางข้อที่เกี่ยวข้องกับการเมือง แบบสอบถามส่งมาถึงในระยะเวลาที่มีภาระกิจมากเมื่อเลยเวลาส่งแบบสอบถามคืนที่ระบุมาในแบบสอบถามจึงคิดว่าไม่มีประโยชน์ที่จะส่งกลับไปให้ผู้วิจัยและไม่เห็นความสำคัญ จึงไม่ตอบแบบสอบถาม

นอกจากนี้ ซี อาร์ เพส (C.R.Pace, 1947 : 505) พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเนื่องจาก ความสนใจหัวข้อเรื่องที่ถาม ไม่ต้องการให้ผู้ส่งคิดหวังมีลักษณะนิสัยชอบช่วยเหลือ เห็นคุณค่าของเวลา เกิดความเพลิดเพลินกับการทำแบบสอบถาม ไม่มีความหนักใจที่ต้องให้ข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพ และชอบที่จะรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ

จากการศึกษาผลการวิจัย พบว่า ตัวประกอบที่สำคัญที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับแบบสอบถาม ของครูมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา สรุปลได้ 4 ตัวประกอบ คือ ตัวประกอบที่ 1

เกี่ยวกับตัวแบบสอบถาม ได้แก่ ลักษณะทั่วไปของแบบสอบถาม รูปแบบการตอบแบบสอบถาม ความยาวของแบบสอบถาม สีกระดาษแบบสอบถามสีของหมึกพิมพ์ การจัดหน้าของแบบสอบถาม ตัวประกอบที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการส่งและการจัดเก็บแบบสอบถาม ได้แก่ วิธีการส่งและการจัดเก็บแบบสอบถาม การเตือนการติดตาม ตัวประกอบที่ 3 เกี่ยวกับการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบล่วงหน้า ตัวแปรในจดหมายนำ ข้อมูลที่ถาม การให้สิ่งของตอบแทน ตัวประกอบที่ 4 เกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบ ได้แก่ อายุของผู้ตอบ ภูมิลำเนาเดิมของผู้ตอบ วุฒิทางการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ ประสบการณ์การทำงานของผู้ตอบ ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน การได้รับและตอบกลับแบบสอบถามในรอบปีที่ผ่านมา เจตคติต่อการวิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ เพื่อให้ได้ตัวแปรจำแนกกลุ่มที่ตอบกับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ให้ถูกต้องสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรสำคัญที่แต่ละคนได้ศึกษาวิจัยมาแล้วมาศึกษา เพื่อที่จะได้เห็นภาพรวมทั้งชัดเจนเท่าไรได้ทราบว่าตัวแปรใดมีอิทธิพลในการจำแนกกลุ่มครูทั้งสองกลุ่มนี้ได้สูงสุดและ ตัวแปรใดบ้างมีความสำคัญที่สามารถจำแนกกลุ่มครูที่ตอบและไม่ตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ได้และในการวิจัยทางการศึกษานั้น ครูจัดเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญยิ่งแหล่งหนึ่ง (รัตติกร ทิมเจริญ, 2531) และเครื่องมือที่นักวิจัยใช้มากในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู คือ แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการจำแนก กลุ่มที่ตอบกับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์โดยทางการศึกษา ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็น ครู-อาจารย์ ที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เนื่องจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับและตอบกลับแบบสอบถามนั้น กับ เคยได้รับและไม่ตอบกลับแบบสอบถามนั้น จากผู้วิจัยทำนองอื่นในเรื่องที่เกี่ยวกับอัตราการตอบกลับแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์มาแล้ว ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยที่ใช้แบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้อัตราการตอบกลับเพิ่มมากขึ้น และยังเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนาเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาตัวแปรจําแนก ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม กับ กลุ่มที่
ไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์

สมมติฐานของการวิจัย

การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ มีข้อจำกัดบางประการคือได้รับอัตราการตอบกลับที่ต่ำ
ผู้ที่ตอบมักจะเป็นบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีความสนใจในปัญหามาก ดังนั้นหากผู้ที่ได้รับแบบสอบถามไม่มีส่วน
ได้ส่วนเสียในเรื่องที่ศึกษาอยู่ ก็มักจะไม่เห็นความสำคัญ หรือให้ความสนใจต่อปัญหาหรือการตอบ
แบบสอบถามนั้น (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ลัดดาวัลย์ รอดมณี และไพฑูรย์ ภักดี 2529 : 187-188)
ดังนั้นจึงได้มีงานวิจัยจำนวนมากที่พยายามศึกษาหาวิธีการ หรือเทคนิคต่างๆ เพื่อจะกระตุ้นให้อัตรา
การตอบกลับของแบบสอบถามทางไปรษณีย์สูงขึ้น

จากการศึกษาผลการวิจัย พบว่า ตัวประกอบที่สำคัญที่มีผลต่ออัตราการตอบกลับ
แบบสอบถามของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร
สรุปได้ 4 ตัวประกอบ คือ ตัวประกอบที่ 1 เกี่ยวกับตัวแบบสอบถาม ได้แก่ ลักษณะทั่วไปของ
แบบสอบถาม รูปแบบการตอบแบบสอบถาม ความยาวของแบบสอบถาม การจัดหน้า (Lay out)
แบบสอบถาม สีกระดาษแบบสอบถาม สีของหมึกพิมพ์ ตัวประกอบที่ 2 เกี่ยวกับกระบวนการส่ง
และการจัดเก็บแบบสอบถาม ได้แก่ วิธีการส่งและการจัดเก็บแบบสอบถาม การเตือน การติดตาม
ตัวประกอบที่ 3 เกี่ยวกับการสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ การแจ้งให้
ทราบล่วงหน้า ตัวแปรในจดหมายนำ ข้อมูลที่ถาม การให้สิ่งตอบแทน ตัวประกอบที่ 4
เกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ภูมิภาค อาชีพ วุฒิตั้งทางการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ
ประสบการณ์ในการทําวิจัย ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน การได้รับและตอบกลับแบบสอบถามใน
รอบปีที่ผ่านมา เจตคติต่อการวิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานหลักของการวิจัยดังนี้ คือตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของแบบสอบถาม รูปแบบการตอบแบบสอบถาม ความยาวของแบบสอบถาม การจัดหน้า (Lay out) แบบสอบถาม สีกระดาษแบบสอบถาม สีของหมึกพิมพ์ การแจ้งให้ทราบล่วงหน้า วิธีการส่งและการจัดเก็บแบบสอบถาม การเตือน การติดตาม ตัวแปรในจดหมายนำ ข้อมูลที่ถาม การให้สิ่งตอบแทนอายุ ภูมิภาคเนาเดิม วุฒิศึกษาสูงสุดที่ได้รับ ประสบการณ์ในการท้าววิจัย ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน การได้รับและตอบกลับแบบสอบถามในรอบปีที่ผ่านมา เจตคติต่อการวิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ น่าจะเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกความแตกต่าง ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานครกลุ่มที่ตอบกับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครู-อาจารย์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการที่ปฏิบัติราชการอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2535-2536 ที่ได้รับและตอบกลับแบบสอบถาม กับได้รับและไม่ตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 483 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา หมายถึง ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับ กลุ่มที่ตอบ กับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์

2.1 ตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรที่ใช้จำแนกครูกลุ่มที่ตอบ กับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ประกอบด้วย ลักษณะทั่วไปของแบบสอบถาม รูปแบบการตอบแบบสอบถาม ความยาวของแบบสอบถาม การจัดหน้า (Lay out) แบบสอบถาม สีของกระดาษ สีของหมึกพิมพ์ การแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบล่วงหน้า วิธีการส่งและการจัดเก็บแบบสอบถาม การเตือน การติดตาม ตัวแปรในจดหมายนำ ข้อมูลที่ถาม การให้สิ่งตอบแทน อายุ ภูมิภาคเนาเดิม วุฒิศึกษาสูงสุดที่ได้รับ ประสบการณ์ในการท้าววิจัย ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน การได้รับและตอบกลับแบบสอบถามในรอบปีที่ผ่านมา (ตล.35-กย.36) เจตคติต่อการวิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์

2.2 ตัวแปรตาม คือการตอบและไม่ตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ของ
ครู - อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ระบบการบริการของไปรษณีย์ ของแต่ละเขตในกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพเท่าเทียมกัน
2. ประชากรในแต่ละกลุ่มมีโอกาส และ เวลาในการตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน
3. ครู-อาจารย์ที่ได้รับแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง
4. ภารกิจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตลอดช่วงระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละช่วง ไม่แตกต่างกัน
5. ระบบบริหารของโรงเรียนแตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อระบบบริการไปรษณีย์ภายในโรงเรียนต่างกัน ความกระตือรือร้นของกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้อัตราการตอบกลับของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. แบบสอบถามไม่ถึงมือผู้ตอบเพราะ กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ทำงาน การลาออก หรือการเสียชีวิตของกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระหว่างดำเนินการวิจัย
2. กลุ่มตัวอย่างอาจทำแบบสอบถามสูญหาย ทำให้อัตราการตอบกลับ และข้อมูลที่ได้คลาดเคลื่อนไปบ้าง
3. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในระหว่างที่กลุ่มตัวอย่างมีภารกิจต้องกระตือรือร้นมากมายน เช่น ออกข้อสอบ คุมสอบ ตรวจข้อสอบ และอื่นๆ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาเพียงพอที่จะตอบแบบสอบถามได้ โดยเฉพาะกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถามจะปฏิเสธไม่ยอมตอบมากกว่ากลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรงานนอกกลุ่มที่ตอบกับกลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถาม หมายถึง ตัวแปรที่ทำให้ผู้ตอบตอบและส่งคืนแบบสอบถามทางไปรษณีย์ กับตัวแปรที่ทำให้ผู้ตอบไม่ตอบ และไม่ส่งคืนแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. ตัวแบบสอบถาม 2. กระบวนการส่งและจัดเก็บแบบสอบถาม 3. การสร้างความไว้วางใจให้กับผู้ตอบแบบสอบถาม 4. ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มที่ตอบ หมายถึง ครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับและตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในปีการศึกษา 2535-2536 โดยไม่ได้รับการติดตาม จากงานวิจัย 2 เรื่อง คือ เรื่อง "ผลของตัวแปรทัศนคติที่มีต่อความจริงใจ ในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" โดย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ (2536) กับ เรื่อง "การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม" โดยอัญญา สุภานุสร (2536) ประกอบด้วย

ครู - อาจารย์ ที่ตอบแบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง " ผลของตัวแปรทัศนคติที่มีต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ของ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" ส่งกลับมาก่อนการติดตามและตอบแบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง " การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม" มีส่งกลับมาก่อนได้รับการเตือน มีจำนวน 200 คน ร่วมกับกลุ่มครู-อาจารย์ที่ตอบกลับแบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง "ผลของตัวแปรทัศนคติที่มีต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" ส่งกลับมาก่อนการติดตาม และตอบกลับแบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม" ส่งกลับมาหลังการเตือน มีจำนวน 100 คน รวม มีประชากรกลุ่มตอบงานวิจัยครั้งนี้ จำนวน 300 คน (ดูแผนภาพ ที่ 1 ในภาคผนวก ก หน้า 132)

กลุ่มที่ไม่ตอบ หมายถึง ครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับแต่ไม่ตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ กับครูที่ได้รับและตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์หลังการติดตามครั้งที่ 2 ในปีการศึกษา 2535-2536 จากงานวิจัย 2 เรื่อง คือ เรื่อง"ผลของตัวแปรคัตสรรที่มีต่อความจริงใจ ในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" โดย สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ และคณะ(2536) กับ เรื่อง"การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่า ของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม" โดยอัญญา สุภาณุสร(2536) ประกอบด้วย

ครู-อาจารย์กลุ่มที่ไม่ตอบงานวิจัยทั้ง 2 เรื่อง คือไม่ตอบงานวิจัย เรื่อง "ผลของตัวแปรคัตสรรที่มีต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาใน กรุงเทพมหานคร" ขณะเดียวกันก็ไม่ตอบงานวิจัย เรื่อง"การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม" มีจำนวน 53 คน (ดูหมายเลข 5 ในแผนภาพที่ 2 หน้า 133)และ อีกจำนวน 130 คน คัดเลือกจากครู-อาจารย์ที่ตอบกลับแบบสอบถาม ในลักษณะที่มีแนวโน้มว่าจะไม่ตอบ (ตอบซ้ำ) ประกอบด้วยกลุ่มต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง " ผลของตัวแปรคัตสรรที่มีต่อความจริงใจ ในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร " ส่งกลับคืนหลังการติดตามครั้งที่ 2 แต่ตอบแบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง " การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม"ส่งกลับคืนหลังการติดตาม มีจำนวน 34 คน(ดูหมายเลข 1 ในแผนภาพที่ 2 หน้า 133)

2. กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง "ผลของตัวแปรคัตสรรที่มีต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" ส่งกลับคืนหลังการติดตามครั้งที่ 2 แต่ไม่ตอบแบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง " การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม" มีจำนวน 44 คน (ดูหมายเลข 2 ในแผนภาพที่ 2 หน้า 133)

3. กลุ่มที่ตอบแบบสอบถามงานวิจัยเรื่อง "ผลของตัวแปรคัตสรรที่มีต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร " ส่งกลับคืนหลังการติดตามครั้งที่ 1 แต่ไม่ตอบงานวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม" มีจำนวน 40 คน (ดูหมายเลข 3 ในแผนภาพที่ 2 หน้า 133)

4. กลุ่มที่ไม่ตอบแบบสอบถามงานวิจัย เรื่อง "ผลของตัวแปรคัตสรรที่มีต่อความจริงใจในการตอบแบบสอบถาม ที่ส่งทางไปรษณีย์ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร " แต่ตอบงานวิจัย เรื่อง "การเปรียบเทียบความเที่ยงของมาตรฐานค่าของแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ในระยะก่อนและหลังการติดตาม " ส่งกลับคืนหลังการติดตาม มีจำนวน 12 คน (ดูหมายเลข 4 ในแผนภาพที่ 2 หน้า 133)

รูปแบบการตอบแบบสอบถาม หมายถึง วิธีการที่ผู้วิจัยจะกำหนดรูปแบบการตอบแบบสอบถามนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการศึกษา มีหลายรูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การกาเครื่องหมาย (Checking answer) การลงรหัส (Coding) คำถามปลายเปิด (Open form) คำถามปลายปิด (Closed-form)

ความยาวของแบบสอบถาม หมายถึง จำนวนหน้าทั้งหมดของแบบสอบถามในการวิจัย ได้แก่ 4 หน้า, 6 หน้า, 8 หน้า, 10 หน้า, 12 หน้า

การจัดหน้า (Lay out)แบบสอบถาม หมายถึง การกำหนดว่าจะนำห้องประกอบต่างๆของหน้า เช่น ตัวพิมพ์ คำสั่ง ข้อคำถาม ตัวเลือก ภาพ ฯลฯ วางอยู่ตำแหน่งใดจึงจะอ่านง่ายและตอบง่าย

สีของกระดาษ หมายถึง กระดาษสีขาวและสีอื่นๆ ที่นักวิจัยทดลองใช้ในงานวิจัยเพื่อกระตุ้นให้ผู้ตอบ ตอบแบบสอบถามกลับคืน

สีของหมึกพิมพ์ หมายถึง หมึกพิมพ์ที่ใช้ในการพิมพ์แบบสอบถามที่นักวิจัยทดลองใช้

ลักษณะทั่วไปของแบบสอบถาม หมายถึง เทคนิคต่างๆในการสร้างแบบสอบถามให้นำเสนอ อันเป็นผลต่อการกระตุ้นผู้ตอบให้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ชื่อเรื่องนำเสนอ ตัวแบบสอบถามมีลักษณะง่ายในการทำ คำสั่งในการตอบสั้น ชัดเจน ชื่อเรื่อง เนื้อหา คำถาม มีความสอดคล้องกัน ฯลฯ

กระบวนการส่งและการจัดเก็บแบบสอบถาม หมายถึง รูปแบบการส่งแบบสอบถาม เช่น ส่งโดยการพับ ส่งโดยการใส่ซอง วิธีการส่งทางไปรษณีย์ เช่น ส่งแบบธรรมดา ส่งแบบลงทะเบียน ส่งโดยไปรษณีย์ตอบรับ สถานที่รับ แบบสอบถาม ได้แก่ ที่บ้าน ที่ทำงาน

การติดตาม หมายถึง การที่ผู้วิจัยติดตามทวงถามแบบสอบถามกับผู้ตอบหลังจากครบกำหนดวันส่งแบบสอบถามกลับ

การเตือน หมายถึง การติดต่อให้ผู้ตอบทราบว่าจะครบกำหนดวันส่งแบบสอบถามกลับคืนแล้ว มีวิธีการเตือนโดย ใช้การ์ด ใช้จดหมาย เตือนหลังจากส่งแบบสอบถามไปให้ 7 วัน เตือนหลังจากส่งแบบสอบถามไปให้ 10 วัน อาจเตือน 1 ครั้ง เตือน 2 ครั้ง

ตัวแปรในจดหมายนำ หมายถึง ตัวแปรที่ทำให้ผู้ตอบเกิดความรู้สึกสบายใจ มั่นคง ภูมิใจ ปลอดภัย หรือได้รับประโยชน์เมื่อได้ตอบกลับแบบสอบถามนั้น ได้แก่ คำขึ้นต้นในจดหมายนำที่จะแจ้งตัวผู้ตอบ คำมั่นสัญญาว่าจะปิดบังชื่อผู้ตอบ

ข้อมูลที่ดีถาม หมายถึง ข้อมูลที่ดีถามมีผลสะท้อน หรือไม่มีผลสะท้อนต่อตัวผู้ตอบข้อมูลที่ถามเกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู หรือ ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครู

การให้สิ่งของตอบแทน หมายถึง สิ่งตอบแทนที่ผู้วิจัยให้กับผู้ตอบอาจอยู่ในรูปของสิ่งของ หรือเงินรางวัล หรือสิ่งส่งใจอื่นๆ ฯลฯ

อายุ หมายถึง ช่วงอายุของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีผลต่อการตอบกลับแบบสอบถาม

ภูมิลำเนาเดิม หมายถึง สถานที่เกิดหรือสถานที่ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยในปัจจุบัน แบ่งเป็น 2 เขต คือ

1. เขตชานเมือง ได้แก่ พื้นที่ที่อยู่รอบนอก ติดต่อกับจังหวัดข้างเคียง ประกอบด้วย 7 เขต ดังนี้ เขตหนองจอก เขตมีนบุรี เขตลาดกระบัง เขตคลองสาน เขตหนองแขม เขตบางขุนเทียน เขตจอมทอง

2. เขตเมือง ได้แก่ พื้นที่ที่เป็นชุมชนเมืองเก่า มีสิ่งก่อสร้างค่อนข้างหนาแน่น มีพื้นที่ที่ว่างน้อยมาก ประกอบด้วยเขตต่างๆในกรุงเทพมหานคร ยกเว้น เขตต่างๆที่กล่าวไว้ใน เขตชานเมือง รวมทั้งที่ตั้งของเขตสุขาภิบาล และเขตเทศบาล ในกรณีที่เป็นจังหวัดอื่นๆที่ไม่ใช่ กรุงเทพมหานคร

วุฒิทางการศึกษาสูงสุดที่ได้รับ หมายถึง ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบ ที่มีผลต่อการตอบกลับแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ประกอบด้วย

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี
2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
3. ประกาศนียบัตรบัณฑิต
4. ปริญญาโท

ประสบการณ์การทำงานวิจัย หมายถึง การที่ผู้ตอบเคยทำงานวิจัย หรือมีส่วนร่วมในการ ทาวิจัย หรือเคยทาวิทยานิพนธ์ หรือเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทาวิจัย

ประสบการณ์ด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ทำการสอน(เป็นปี)จำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์ หน้าที่พิเศษที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียน เช่นทำงานด้านการเงิน ทางการเงิน ทะเบียน-วัดผล ทำงานด้านประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

การได้รับและตอบกลับแบบสอบถามในรอบปีที่ผ่านมา(ตค.35-กย.36) หมายถึง จำนวนแบบสอบถามที่ผู้ตอบได้รับทั้งหมด จำนวนแบบสอบถามที่ตอบและส่งกลับคืน จำนวนแบบสอบถามที่ไม่ได้ตอบ เหตุผลในการตอบกลับ และเหตุผลในการไม่ตอบกลับแบบสอบถามฉบับนั้นๆ

เจตคติต่อการวิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดจากการได้รับแบบสอบถาม หรือความรู้สึกที่เกิดจากการตอบแบบสอบถาม เช่น ความสนใจในหัวข้อเรื่องที่ถามไม่ต้องการให้ผู้ส่งคิดหวัง อยากรวยเหลือ ต้องการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์หัวข้อเรื่องที่ถาม การเห็นความสำคัญของการตอบแบบสอบถาม การเห็นประโยชน์ของการวิจัยแบบสำรวจด้วยแบบสอบถาม เกรงใจผู้วิจัยที่ติดตามแบบสอบถามหลายครั้ง ความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงตัวแปรสำคัญๆ ที่สามารถจำแนกกลุ่มครูที่ตอบ กับกลุ่มครูที่ไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์
2. เป็นประโยชน์แก่นักวิจัยที่ใช้วิธีการจัดเก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์
3. เป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป